

الرسالة الإسلامية رسالة

١٣٣٠ (٤٠٠) رسال

ابعون اهدكم سبيلا الرشاد

والله يهدي من يشاء الى صراط مستقيم ديني ، علمي ، ادبي ، سيامي هفتہ ای مجموعہ اسلامیہ در

صاحب درمیر مسئول : ع . اشرف ادیب

جلد ۱-۸

٢٧ جاذی الآخر ۱۳۳۰ میں ۳۱ پنجشنبہ

عدد ۱۵-۱۹۷

ایله اعاده ایدیلیش اولدقلرنی روایت ایدیبورلر . اسامه بن شریک دیبورکه : اثنای تجده اول حضرته درلو درلو سؤالار صوریلیور ، ه مناسک آرسنده تقدیم ، تأخیرلر یابدم . . . » دنیلیور ؛ فقط پیغمبر علیه السلام ده : « بأس يوق ، كناه مسـ. لمـانـلـكـ عـرضـهـ تـجاـوزـ اـيدـنـ ظـالـلـرـ اـيـچـونـدـرـ . . . » بویوریبورلودی .

صوکرا علیه الصلاة والسلام افندمن منا پازارینک وسطنه کائن اولان منحره - قربان بوغازلنه حقیره - کلدیلر . کندی مبارکالریله آلمش اوچ دوه ذبح ایتدکدن صوکرا یوزه بالغ اولق اوزره اوتوز یدیی ده حضرت علی الیله کسیلیدی . بعده امر نبوی اوزیرینه قربانلرک انلری ، دریلری هپ حضرت علی طرفدن فقرایه توزیع اولندي . حتی ذبح خصوصنده یاردلری طوقونانلرک اجرتلری دخی قربانلردن دکل ، جیب نبودن تسویه اولندي . بونلری متعاقب بلاستتا منانک هرینده قربان کسیلیله بیله جکنی ، حتی مکهه اینلیله جک يوللرک هپسی ده محل نحر اولدیغى اعلان بویوردیلر . صوکرا اصحابین معمر بن عبد الله نامنده بر ببر چاغیریلار . اول حضرتك اشارتی اوزیرینه ابتدا مبارک باشنك صاغ طرفی تراش ایدیلرک صاج دانلری بور ، ایکیشر اوراده بولنان اصحاب بیننده توزیع اولندي . صول طرفک صاچلری ده ابو طلحه یه ویریلار . مبارک طیرناقلری کسیلیلرک آنلرده یره دوشورولمدى ، اصحاب کرام طرفدن آلندي .

بعده مکه مکرمه یه اینلرک هنوز زوال بولماش ایکن کعبه معظمه یی یدی دفعه طواف ایتدیلر . بو طوافه « طواف زیارت » و « طواف افاضه » و « طواف صدر » ناملری ویریلار . علیه الصلاة والسلام افندمن یا کثرت از دحامدن ، یاخود بعض روایتلر که مبارک آیاقلرنده آز چوق آغری بولنديغىن ، خلاصه هر حالده بر معذرته مبني بو طوافی را کباً اجرا بویورمشلردر . صوکرا زمن شریف قپوسی یانینه کله رک تقدیم اولننان صودن قائمًا ایچدیلر .

بعده منایه عودت بویوریلار . او کله نمازینک مکده می ، یاخود منایه عودت ایتدکدن صوکرامی ادا ایدیلش بولنديغى حقدنده اختلاف اوئىشىدەر . حضرت عائشه ایله جابر بن عبد الله برنجى شق ، عبد الله بن عمر حضرتلری ایسه ایکنچىجىسىنى التزام بویورمشلردر .

اوکيجه مناده کچىلار . ايرتەسى ، يعنى ایام تحرک ایکنچى كونى بعدالزال ، قبل الصلاة يورولىلرک مسجد خیف قربنده اولان « جرة اولى » يه کلدیلر . هر دفعه سندە تکبیر کتىرلرک یدی طاش آتدىلر . اينىشە طوغرى آزاچق ايلرو لىلرک قبله یه متوجه بولندقلىرى واللىنى قالدىردىلىرى حالدە هان سورە بقىرە قدر اوزون بىردىغا يابدىلر . صوکرا « جرة وسطى » يه کله رک اوراسنى ده برنجى ده اولدىنى كى طاشلادىلر . صولدن وادىنک وسطنه طوغرى برقاج آديم ايلرو لىلرک قبله یه قارشى طوردىلىرى حالدە هان برنجى يه ياقين اوزو نجە دعا ایتدىلر . صوکرا « جرة العقبه » يه کله رک بيت شرييفى صولنه ، منايى صاغنه آلمش بولنديغى حالدە اوراسنى ده اصولى وجهە طاشلادىلر . فقط بو جرة یي متعاقب

کندى جزاي عملمىزى چىكمىكىدەيز . اوت ، شهامقى ، هەتى ، سعى ، صدقى ، استقامتى ، عفتى ، اتحادى ، تعاونى ، عضديتى ، غيرتى ، فعالىتى براقدىغىز ایچون اویله شانلى بى ماضىدىن بویله ڈليل بى خاله كلاڭ ! آيت جليلەنك (واذا اراد الله بقوم سوا) قىمنە كائىجە ، جناب حق بى قومك فلاكتى ايسىرسە ديمك ، يوقارىدىن بىرى ويرىلىن اىضاحاتە كورە ، او قوم كندى معاملاتىلە ، كندى حر كانىلە فلاكتە استحقاق كوسىرسە ديمىكدر .

شیخ محمد عبده

محمد عاكف

فقیر و فتاوى

فقد عبارات اسرار مهنة نبأ نحن نه :

حج

١٢

رسول اَكْرَمْ اَفْنَدْمَنْ حَضَرَتُلَرِي « بَطْنَ مُحَسَّرْ » دَنْيَانَ يَرَه كائىجە او را دن سرعتايىجه كچىويردىلر . نحر كونىڭ كونىشى طلوع ايتدى . آرتق « جرة العقبه » يه كلسىلردى . بىت شرييفى صولنه ، منايى صاغنه آلهرق . را كې اولدقلرى حالدە جرة یه متوجهها آردى صره يدى طاش ايله او راسنى طاشلادىلر . هر طاشى آندىچە تكبير كتىرىپورلر ، فقط آرتق تليمه ايدىلەيوردى . دمى جرة ائناسنده اسامه ايله بىلال رضى الله عنهمادن بىر ناقه نبويتك دىزىكىنى طوتىور ، دىكىرى ده اول حضرتى كونىشىن مخاوفىه ايدىپوردى .

صوکرا مناده « مسجد خیف » قربنده ذات نبويلىرىنە مخصوص اولق اوزره حاضرلىسان يوه كله رک يوكسەك سس ايله غايت بىشىخ بر خطبه ايراد بویوردیلر . بو خطبه یي مناده بولسان حجاج كرامك هپسى ده ايشىدىپوردى . خطبه یه يوم نحرك فضياتى ، مکه مکرمەنك محزمىتى ، كتاب الله دعوت ايدن امرايە اطاعتى لزومى بيان بو بىر رىليپوردى . بوندن صوکرا كفره ميل ايله يكدىكىرىنە دوشەمەملرى توصىيە ، مناسك حجج تعامیم اوئىپوردى . . . « مأمولدرکه بى دھا حجج ايدەم ، بوندن بویله شو يىلدە كورىشىمك ممکن اوله ما ز . . . فقط رېكىزە عبادت ايدىكز ، بش و قىتكىزى قىللىكز ، رمضان او رووجى طوتىكز ، اميرلرگىزه اطاعت ايدىكىز . . . » دىدكىن صوکرا ناسە وداع ايله ايشىدىنلرک ايشەتمىنلرە ايريشىدىرىمىسى توچىيە بویوردىلر . بورادە افعال جەدادر بعض سؤالار ايراد اولندي . مثلا رىمى جماردن اول تراشك وذبحك حكملىرى صورىلش ؛ اول حضرت طرفدن « بأس يوق ، معناىنده اولان « لاخرج » جوابى آلمش اىدى . عبد الله بن عمر ، بورادە صورىلان سؤالىردىن هېسنىك « لاخرج »

رهم ورضواناً وادا حلتكم فاصطادوا ولا يجر منكم شنان قوم ان صدومكم عن المسجد الحرام ان تعتدوا وتعاونوا على الاثم والعدوان واقتو الله ان الله شديد العقاب . . . دن عبارتدر - اوله سیلر که بو آیتلر مناده نازل او لمشدرا . نصل که بیهینک تخریجنه کوره اسمها بنت یزید بوسوره نک او لارینک مناده نزوی روایت ایدر . «اليوم أكملت لكم . . .» آیت کریمه نک ده عرفانده نزوی همان درجه شهرته واصل او لمشدرا . احتمالکه بو سوره جلیله نک هیسی حجه الوداع سفری انساننده نازل او لمش اولسون . ذاتاً بو خصوصی تأیید ایده بیله جلک بعض خبرلرده حلمی ثابت وارد او لمشدرا .

فلسفه

اسلامیتده فن و فلسفه

ابن حمزه . - سعیدک درسخانه عرفاننده تنور ایدن فیاض دماغلر آرمندہ ابن جزله نک ده بولندیغی سویله مشدک .
ابن جزله استادینک دهای فضیلتی اخلاقه طانتدیرمش و معلم عرفانی حقنده حرمت و تمجیل عامه یی جلبه موفق او لمشدرا .
كتاب الحكماء و ابو الفرج مشارالیه کنامی (ابوعلی یحیی بن عیسی) صورتندہ قیدایدیبورلرسه ده سائر تراجم احوال کتابلرندہ (ابوالحسن علی بن عیسی بن جزله الکاتب البغدادی) طرزندہ مقید او لمدیغی کوریلیور .

تاریخ علومده ایسه بویوک داهی (ابن جزله) عنوانیله اشتهر ایلمشدرا . ابن جزله اون دردنجی عصر میلادینک ابتدالرندہ بعدادده مهد آرای علم شهود او اشدر .

کاتب چلی مرحوم تاریخ وفاتنک اون برنجی عصر میلادینک نهایتلرینه یعنی هجرتک (٤٩٣) نجی سنه سنه مصادف او لمدیغی بیان ایدیبور . شوحالده ، بر طرفده ابن جزله کی جهان اسلامه حزمات عرفان صاجان بر نجی معرفت افول ایدر کن دیکر طرفده ده عالم اسلام فلاکت نشار بر کابوس آللنه کیریوردی . فی الحقیقہ قدس شریفک اهل صلیب طرفندن ایلک اشغالی تاریخی بوزمانه تصادف ایدرلر . کتاب الحكماء مؤلفی ایله ابو الفرج ایسه مشارالیه هجرتک (٤٧٣) نجی سنه سنه وفات ایش او لمدیغی ادعا ایدیبورلر .

فقط ؛ ابن جزله نک (٤٦٨) تاریخنده مقام خلافتی احراز ایدن مقتدى با مرالله نامه بر چوق آثار اتحاف ایتمش او لمدیغه باقیلور سه کاتب چلی نک بیان ایدیکی تاریخنک حقیقته دها زیاده مقارن او لمدیغی قبول ایتمک ایحباب ایدر .
مشارالیه ک پارس کتبخانه سنه محفوظ (مناج) نام ازینک

دعا ایدیبلدی . ذاتاً اول حضرت علی الاکثر دعای عقب عبادته دکل ، ائمای عبادته یا پارلر دی .

ایام تشریفک اور تهارندہ - یوم نحرک ایکنچی کونندہ اوله جق - مناده ایکنچی دفعه اولمک او زره برو خطبه ایراد بیور دیلر . ابن عمرک روایتنه کوره ینه شو کونندہ اوله جق : « اذا جاء نصر الله والفتح . . .» سوره جلیله سی نازل او لمدیق اصحاب کرامه بوجلک حقیقتاً « حجه الوداع » او لمدیغی تخمین ایدیلش ایدی .

علیه الصلاة والسلام افندمن جمعه ایرنه سی ، بازار ، بازار ایرنه سی کونلری مناده قالدیلر . بو کونلرده منوال سابق او زره رمی جمرات ایدیبلدی . صالح کونینک زوالله قدر دخی اوراده قاله رق صوك رمی جماری متعاقب « محصب » نام محله کلدیلر . قافله نبویدن اول حرکت ایدن ابورافع بالتصادف بوراسنی بکنهرک اول حضرت ایچون چادری قورمشلر دی . بیغمبر و کله ، ایکنندی ، اقسام ، یاتسو نماز لری قیلدیلر . بو صره لرده ام المؤمنین حضرت عائشه آیروجہ بر عمره کتیر مک ایچون مساعده ایدیلسنی اول حضرتدن استرحم ایلدی . پیغمبر افندمن با کلکه ایرد کدن صوکرا عرفه وقفه سی متعاقب اجرا ایدیکی طواف و سعیک حجج ایچون کفایت ایده جکنی سویلدیلر . فقط حضرت عائشه اصل عند الاحرام نیت ایشکاری عمره نک عادی سبیله اجرا ایدیله مه مسندن کوکلرندہ بر عقده بولندیغی در میان ایدنچه ، برادری عبدالرحمن بن ابی بکر ایله « تعمیم » دنیان یردن احرامه کیره رک عمره کتیر مه لرینه اذن ویریلدی . عمره لرینی کیچه لین اکال ایده رک نزد رسالته عودت ایدیلر . علیه الصلاة والسلام افندمن : « ایشته بو عمره او بجهه معذرتند طولایی کتیره مدیکلک عمره نک مقامه قائم اولدی » بیور دیلر .

پیغمبر افندمن حضرتلوی یاتسو نمازندن صوکرا آزادجقا او بیوه رق استراحت ایتمش بولندقلرندن حضرت عائشه و عبد الرحمنک عودت لرینی متعاقب مکه اینه رک کیچه لین سحر و قتلرندہ رمل یا بهدن طواف وداعی اجرا بو بیور دیلر . بعده صباح نمازینی حرم شریفده ادا ایله مکه مکرمه نک آشاغی طرف لرندن چیقه رق مدینه منوره یه متوجهها حرکت ایدیبلدی .

نبی محمد افندمن حضرتلوی شواونو نجی سنه حجی انساننده امته قارشی وداع ایدیکندن بوکا « حجه الوداع » نامی ویریلشدر . حقیقته حجی متعاقب اول حضرت چوق یاشامه یوب ارتحال داربها بو بیور مشلر در بو حجج ده صوك جملی او لمشدرا .

ارباب تفسیر و سیرک روایتلرینه کوره سوره مائدہ نک او لاری دخی بو سفر انساننده ، یا کلیر کن مکه ایله مدینه آراسنده ، یا عرفانده و یاخود مناده نازل او لمشدرا . سوره مائدہ نک برنجی وایکنچی آیتلری - که « یا ایها الذين آمنوا اوفوا بالعهود احلت لكم بهيمة الانعام الا ما يتبلي عليکم غير محل الصيد و انت حرم ان الله يحكم ما يريد . یا ایها الذين آمنوا لا تحلوا شعائر الله ولا الشهرا الحرام یبتغون فضلاً من